

Advocaat speelt met rechercheur

door Lex van Almelo

De recherche beoordeelt vooraf hoe een advocaat zal reageren op een specifieke stap in het rechercheproces. De reactie van de advocaat bepaalt mede de manier waarop de recherche onderzoeksmethoden inzet. De “samenwerking” tussen recherche en advocatuur kan opgevat worden als een constant onderhandelingsproces waarbij de recherche de belangen van het opsporingsonderzoek en de advocaat de belangen van de verdachte verdedigt. Ten aanzien van dit spel gelden geschreven en ongeschreven regels. Schending van deze regels wordt als een ernstige verstoring van het spel tussen recherche en advocatuur opgevat.’

Dit citaat is afkomstig uit het boek *Rechercheportret* (C.J. de Poot e.a., Deventer 2004), waarin onderzoekers van het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement COT, het Nederlands Studiecentrum voor Rechtshandhaving en het WODC laten

zien hoe de recherche tewerk pleegt te gaan bij de oplossing van misdrijven. Voorzover de onderzoekers dat hebben kunnen waarnemen, tappen rechercheurs telefoongesprekken met advocaten wel af, maar ‘luisteren’ zij de bandopnamen niet ‘uit’.

Als op de bandopname de telefoon wordt opgenomen met de naam van een advocatenkantoor doen rechercheurs de koptelefoon af en spoelen de band door tot het gesprek is afgelopen. ‘Over de daadwerkelijke verwijdering van de gesprekken die automatisch worden opgenomen, is ons niets bekend,’ schrijven de auteurs.

Uit de lijvige, goed gedocumenteerde en plezierig geschreven studie blijkt dat rechercheurs bijna altijd mogen tappen als zij dat vragen aan de officier van Justitie of rechter-commissaris. De methode is echter zeer arbeidsintensief en levert betrekkelijk weinig op. De sturing van het onderzoek door de officier van Justitie beperkt zich over het algemeen tot rechtmatigheidscontrole. Verder

blijken rechercheurs slordig om te gaan met hun dossiers. De verslaglegging in de dossiers is vaak summier en onvolledig, terwijl de dossiers zelf soms moeilijk zijn terug te vinden.

Ewoud Sanders

Canadese rechters hebben onlangs een handboek uitgereikt gekregen met richtlijnen hoe ze ingewikkelde juridische taal in heldere bewoordingen kunnen weergeven. En ook bij het hof in Arnhem is besloten om in vonnissen minder juridisch jargon te gebruiken, en meer ‘begrijpelijke taal’. Zo meldde *de Volkskrant* een tijdje terug.

Ik vraag me bij zo’n bericht onmiddellijk af wat er precies onder ‘begrijpelijke taal’ moeten worden verstaan, maar dat is een beetje flauw. Taal die ook te begrijpen is voor niet juridisch geschoolde mensen, zullen ze bedoelen.

Het lijkt er dus op dat steeds meer rechters ‘gewonemensentaal’ willen gaan gebruiken, maar advocaten blijken daar niet altijd voorstander van te zijn. Althans, niet als die taal wordt gebezigd door hun cliënt. Mag ik u herinneren aan een opmerkelijke uitspraak van advocaat Joost Italianer? Een jaar geleden verdedigde Italianer de voormalige Philips-topman Cor Boonstra, die ervan beschuldigd werd aandelen te hebben verhandeld met voorkennis. Het vooronderzoek naar Boonstra had twee jaar geduurd. Tijdens het laatste verhoor had Boonstra volgens een rechter-commissaris ‘vrijwel niet willen antwoorden’.

In de rechtszaal legde Italianer uit waarom Boonstra zo zwijgzaam was geweest. *NRC Handelsblad* citeerde hem indertijd als volgt: ‘Boonstra is na de HBS direct gaan werken. Hij is niet simpel van geest, niet ongeletterd. Maar hij is geen jurist. Boonstra is zich niet erg bewust van taal. Hij bezigt niet de meest welluidende taal. Hij heeft een gebrek aan een gevoel voor de nuance van taal en is zich vaak niet bewust van de lading van taal. Recon-

structie en herinnering lopen bij hem door elkaar. Dat heb ik vaker bij mijn cliënten gezien die uit de top van het bedrijfsleven komen. Zij willen geen “nee” verkopen. Dat wil niet zeggen dat ze de dingen uit hun duim zuigen, maar wel dat analyse, herinnering en reconstructie door elkaar lopen.’

Ik heb dat indertijd met verbazing gelezen. Nee, ik denk ook niet dat Boonstra ‘simpel van geest’ is. Het leek mij eerder dat Italianer wilde voorkomen dat zijn cliënt dingen zei die tegen hem konden worden gebruikt. Het leek mij dat hij wilde voorkomen dat Boonstra zich in de nesten zou kletsen; liet hém maar het woord voeren, dan kwam alles goed.

Maar zelfs als het klopt wat Italianer zegt, dat Boonstra ‘zich vaak niet bewust is van de lading van taal’, dan nog kun je je afvragen of het een positieve ontwikkeling is om iemand dan maar te adviseren om z’n mond te houden.

Waarom kiezen steeds meer rechters voor ‘gewonemensentaal’? Om duidelijker te zijn. Duidelijkheid is niet hetzelfde als ongenueanceerd – gelukkig niet. Maar je kunt ook niet zeggen dat gebrek aan een gevoel van nuance, je niet bewust zijn van de lading van taal of niet de meest welluidende woorden kiezen, leidt tot onduidelijkheid. Althans, ik geloof daar niks van. Ik heb Boonstra wel eens horen spreken en ik vond dat hij uitstekend te volgen was.

Alles bij elkaar is het een curieuze beweging: rechters die duidelijker willen zijn, en advocaten die hun klanten ertoe aanzetten hun mond te houden ‘omdat zij geen jurist zijn’. Het is niet moeilijk om te zien welke belangen hier spelen.

Duidelijkheid

recht & krom